

DEZVOLTAREA ASISTENȚEI STOMATOLOGICE DE SECTOR ÎN MUNICIPIUL CHIȘINĂU

Rezumat

În articol se face o incursiune istorică ce ține de fondarea și dezvoltarea serviciului stomatologic în cele cinci sectoare ale orașului Chișinău: Botanica, Centru, Ciocana, Buiucani, Râșcani. În fiecare sector sunt accentuate realizările și evaluările cadrelor medicale, care au constituit valoarea activității serviciului stomatologic în necesitatea păstrării acestui serviciu, după principiul teritorial.

Cuvinte cheie: *Istorie, stomatologie, serviciu.*

Summary

DEVELOPMENT OF SECTOR DENTAL ASSISTANCE IN CHIȘINĂU

The article makes a historical incursion through the foundation and development of dental service appearance in those five sectors of Chișinău: Botanica, Centru, Ciocana, Buiucani, Râșcani. In each sector there are emphasized the medical staff's successes and assessments, that have made the value in the dental service activity in necessity to maintain this service, according to the territorial principle.

Key words: *History, dentistry, activity.*

Serviciului stomatologic din municipiul Chișinău i-au fost atribuite sarcinile de a menține și îmbunătăți în continu sănătatea orală, pentru populația municipală deservită. Inițierea reformelor pentru modernizarea serviciului stomatologic cu extinderea serviciilor medicale teritorial a fost și motivul pentru facilitare accesului populației la serviciile stomatologice calitative.

Studierea activității istoricului fondării și dezvoltării, serviciului stomatologic teritorial, a demonstrat necesitatea păstrării asistenței stomatologice după principiul teritorial pe parcursul anilor până în prezent.

După darea în exploatare a policlinicii stomatologice din bd. Negruzzi 3, necesitatea de asistență stomatologică face ca să fie deschis și la nivel sectorial: Buiucani, Râșcani, Centru, Botanica, iar mai târziu și în sectorul Ciocana. Odată ce este pus accentul pe accesul populației municipiului Chișinău bazat pe structură teritorială sunt create secții stomatologice pentru maturi, care intrau în componența policlinicilor, spitalelor, Asociațiilor Medicale Teritoriale (AMT) din municipiul în diferite perioade.

Prima activitate stomatologică în **sectorul Buiucani** a fost deschisă în anul 1963. Pentru satisfacerea cerințelor în prestarea de servicii stomatologice în sector, a fost necesar ca în anul 1970, să fie deschise două secții stomatologice, unde activau medici stomatologi terapeuți, ortopezi și chirurghi. Atât secția stomatologică nr. 1 din str. Corobceanu, cât și secția stomatologică nr. 2 din str. Paris 52/2, au fost parte componentă a spitalului clinic orașenesc nr. 4. În fruntea activității stomatologice a fost numit dnul Arcadie Maiorov (1970—1989), fiind urmat de dna Elena Balan care activează până în prezent.

Odată cu darea în exploatare a policlinicii nr. 12, astăzi Centrul Consultativ Diagnostic, Asociația Medical Teritorială Buiucani, de pe str. Caragiale 2, Policlinica Stomatologică a fost transferată în acest sediu din 12 mai 1980, ocupând etajul 5 cu secția curativă și etajul 6 — protetica dentară, laboratorul tehnicienilor dentari și cabinetul radiologic. Pe parcursul activității ca șefi ai activității stomatologice terapeutice au fost Eva Sargoroțcaia și Liubovi Sergheeva, iar șef pentru asistența medicală ortopedică Liviu Bologan urmat de Ion Mîndru, tehnician superior Leonid Eșanu.

În Policlinica Stomatologică activau în perioada menționată 18 terapeuți, 3 chirurghi, 8 ortopezi, care deserveau și întreprinderile din sectorul Buiucani — uzina „Alfa“, fabrica de mobilă „Stejaur“, „Pielart“, uzina de tractoare și altele.

Zinaida Gurev¹,
vicedirector

Elena Tintiu²,
conferențiar universitar

Galina Spînu³,
șef secție sector Centru

Elena Balan⁴,
șef secție sector Buiucani

Ștefan Vlas⁵,
șef secție sector Râșcani

Vladimir Siric⁶,
șef secție sector Ciocana

¹ ÎM CSM Chișinău

² Catedra Stomatologie
Terapeutică a USMF
„Nicolae Testemițanu“

În **sectorul Râșcani**, în anul 1973 a fost dată în exploatare Policlinica nr. 6 construită pe strada Fedico 11, care era parte componentă a spitalului clinic nr.3, unde medic-șef al spitalului este numit Pinschii Leonid (1973), iar secția stomatologică era dirijată de Cuciuc Nichita (1973—1992), asistentă superioară a Policlinicii Stomatologice a fost numită Mîndru Nadejda, care activează și în prezent.

Insuficiența de asistență stomatologică la nivel teritorial face ca în 1976 în incinta Policlinicii nr.2, care era parte componentă a spitalului nr.2, din str. Pavlov 30, să se înființeze secția stomatologică nr.2, șef secție dl. Repeșco Mihail (1977—1990), succesorul dl. Ștefan Vlas (1990—2015) iar mai târziu în policlinica nr. 14 apare cea de-a treia secție stomatologică, șef de secție fiind numit dl. Margarint Serghei, Cușenco Angela, urmat de dl. Leahu Vitalie.

În conformitate cu cerințele ordinului nr. 150 din 30.12.1994 al Direcției Sănătății „Despre modificarea structurii ocrotirii sănătății în orașul Chișinău” și formarea Asociațiilor Medicale Teritoriale, toate cele trei secții formează Policlinica stomatologică sectorială sub conducerea medicului șef dna Dimitrache Ana (1992—2002), preluată apoi de dnul Cecal R. (2002—2006), iar mai târziu la inițiativa colectivului stomatologic este numită în funcție dna Gurev Zinaida (2006—2015).

În cea mai mare Policlinică Stomatologică teritorială Râșcani din orașul Chișinău activau peste 130 persoane, dintre care 8 medici ortopezi și 16 tehnicieni dentari, 4 chirurgi și 34 medici stomatologi terapeuți. Secțiile de profilaxie a afecțiunilor stomatologice numărau 35 puncte medicale profilactice în școli, grădinițe și întreprinderi.

Serviciul stomatologic în **sectorul Botanica** a fost fondat în luna aprilie anul 1977. Fondatorul și primul șef al secției stomatologie a fost stomatologul principal al orașului Chișinău dnul V.Bejan (1977—1987), conducerea fiind preluată de dna Lidia Duminiță (1987—1999), iar mai apoi de dna Elena Tintuc, d.ș.m., conferențiar universitar (1999—prezent). Cadrele medicale au fost selectate conform necesităților de organizare a serviciului stomatologic, orientat prioritar spre asigurarea accesului întregii populații la asistența medicală stomatologică. Serviciul stomatologic de atunci constituia: secția de tratament (terapie, chirurgie și parodontologie), secția de ortopedie cu cel mai modern laborator și secție pentru copii.

Merită o deosebită stimă și respect pentru munca lor asiduă în fondarea și dezvoltarea serviciului stomatologic medici: V. Bejan, I. Diatlov, I. Năstase, Gh. Burcă, Z. Bologa, O. Calin, L. Duminița, S. Ciumac, A. Scobioală, etc., tehnicieni dentari V. Volcovschi, V. Timciuc, A. Climenco, asistentele medicale superioare T. Plugari, N. Mandric.

De menționat, că în sectorul Botanica a fost fondată prima Asociație Medicală Teritorială în anul 1990, iar serviciul stomatologic a fost parte componentă a asociației, activitate de sector integrată, pen-

tru asigurarea populației cu servicii profesionale de calitate.

La etapa actuală, prin activitatea sa contribuie esențial la asigurarea continuității în dezvoltarea și asigurarea asistenței stomatologice de calitate următorii medici: M. Baranova, E.Climenco, V. Rusu, F. Coțaga.

Secția stomatologie din **sectorul Centru** a fost fondată în anul 1987 la 1 ianuarie în cadrul Policlinicii consultative orășenești nr 1. În funcție de șef a secției a fost numită doamna Grebonos Nadejda (1987—1997). Printre primii medici care au activat în secție din ziua fondării au fost: Grebonos N., Răileanu N., Kit Polina, Caldărari St., Grinștein B, Guțul M., Scobioală E., Draganiuc T., Reu Irina. Medicii Draganiuc T, Guțul M., care activează în secție până în prezent, fiind prestate servicii terapie și chirurgie stomatologică.

Ca rezultat al modificării structurii ocrotirii sănătății (1995), Policlinica consultativă orășenească nr. 1 a fost reorganizată în Asociație Medicală Teritorială Centru, iar în rezultat au fost formate două secții stomatologie: în cadrul Centrului Consultativ Diagnostic și în incinta policlinicii nr.8, cu șefi de secție Galina Spânu (1997—2010) și Virginia Lozovschi (1995—2010). Noua etapă în organizarea instituțiilor a permis unirea celor două secții, în cadrul căreia a fost numită conducător dna Galina Spînu (2010—prezent).

Istoricul activității stomatologice din **sectorul Ciocana** începe cu anul 1989, unde, în incinta policlinicii nr.10 a fost deschisă activitatea stomatologică terapeutică, în frunte cu dna Marina Șnaidman și activitatea de protetică dentară — șef domnul Ilie Gorea.

Din anul 1990, șeful secției terapie a fost numită doamna Serafima Botgros, iar a secției protetică dentară — dnul Anatol Revenco. În această perioadă în cadrul secției terapie stomatologică activau 14 medici stomatologi terapeuți și 2 medici chirurgi. În secția protetică dentară activau 4 medici stomatologi ortopezi și 10 tehnicieni dentari. Tehnician superior a fost numit Nicolae Iațco, care activează până în prezent. În anul 2004 activitatea terapie stomatologică și protetică dentară au fost comasate, cu numirea în calitate de șef de secție a dnei Svetlana Ianev, (2004—2012), iar mai târziu șef de secție este numit domnul Vladimir Siric, (2012-prezent).

E nespun de prețios aportul veteranilor noștri medici și asistenți medicali, care demonstrează adevărate exemple de comportament și etică profesională de-a lungul timpului: Cozina Marina, Panina Olga, Glădun Ala, Hibuha Iurie, Colecichina Marina, Rudenciuc Ludmila, Arpentie Vera, tehnicianul dentar Iațco Nicolae.

Toate secțiile stomatologice, din momentul fondării, sunt baze clinice a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Activitatea secțiilor contribuie la formarea și dezvoltarea capacităților profesionale în cadrul programului de pregăti-

re universitară și postuniversitară a medicilor stomatologi.

Din 02.01.1995 prin ordinul Direcției Sănătății al Consiliului Municipal Chișinău au fost fondate Asociațiile Medicale Teritoriale, unde serviciul stomatologic rămâne parte componentă a acestora, iar cabinetele care funcționau în afara secțiilor stomatologice au fost transmise în gestiunea întreprinderilor.

Întreg serviciul stomatologic teritorial de stat, pe parcursul anilor a suportat modificări, prin care mai mult sau mai puțin a fost afectat. Dezvoltarea economiei de piață, necesitatea reorganizării sistemului ocrotirii sănătății, în scopul supraviețuirii în perioadele bugetelor austere din aceste timpuri, au condus la implementarea unor serii de reforme în sănătate, menite să sporească calitatea asistenței medicale stomatologice. Astfel, luând în considerație reducerea finanțării ocrotirii sănătății pentru anul 1999 și în scopul optimizării cheltuielilor financiare bugetare, prin ordinul Direcției Sănătății a Consiliului Municipal nr.3 din 14.01.1999 „Despre trecerea serviciului stomatologic municipal la activitatea după principiul autogestione parțială”, iar mai târziu prin Hotărârea Guvernului nr. 672 din 21.07.1999 „Cu privire la trecerea instituțiilor stomatologice la autofinanțare” întreg serviciul stomatologic este trecut la autogestione, iar colaboratorii serviciului stomatologic încep prestarea de servicii contra plată, unde, cheltuielile pentru întreținerea serviciului stomatologic, se efectuează din contul mijloacelor financiare acumulate. Aceste reforme au avut drept obiectiv crearea condițiilor pentru dezvoltarea durabilă a serviciului stomatologic, cu regret, nu s-a ținut cont de faptul că circa 90% din populație avea un nivel de trai sub limita sărăciei, motiv pentru care benefice au fost sumele alocate de către Compania Națională de Asigurări în Medicină.

Odată cu implementarea Asigurărilor Obligatorii de sănătate din anul 2004 serviciul stomatologic a trecut la activitatea după principiul autogestione integrală. Asistența medicală stomatologică acordată în cadrul Programului unic acoperă un număr amplu de servicii medicale stomatologice de urgență care, este orientată spre asigurarea necesităților păturilor social-dezavantajate și a persoanelor care necesită asistență medicală de urgență, precum și posibilitățile de finanțare suplimentară a serviciului stomatologic.

Mai mult ca atât, un rol important în ameliorarea asistenței medicale stomatologice, cât și contribuția financiară pentru serviciul stomatologic din municipiul Chișinău, îi revine Primăriei, care prin Programul municipal „Antisărăcie”, aprobat prin decizia Consiliului municipal nr. 28/6 din 04.08.2005 „Cu privire la protezarea dentară gratuită a populației din categoriile social-dezavantajate și măsurile de ameliorare”, populația beneficiază de asistență stomatologică gratuită.

O nouă etapă în dezvoltarea serviciului stomatologic de stat este implementarea Deciziei Consiliului Municipal Chișinău, nr. 1/25 din 19 martie 2015“ Cu privire la fondarea Întreprinderii Municipale a Cen-

trului Municipal Stomatologic”, care are scopul gestiunii mai eficiente, organizarea și controlul activității de prestare a serviciilor stomatologice. Astfel, patrimoniul secțiilor de profil din sectoare a fost transmis Centrului nou format cu păstrarea cadrelor medicale și a spațiilor destinate pentru amplasarea secțiilor stomatologice teritoriale din cadrul IMSP AMT: Botanica, Buiucani, Centru, Ciocana și Râșcani.

Prin reușita acestor reforme, prioritar pentru noi este să depunem eforturi sporite în perfecționarea calității serviciilor stomatologice, modernizarea bazei tehnico-materiale a instituției, cât și a perfecționării profesionalismului în scopul prestării de servicii calitative de lungă durată. De aceea, noii forme de activitate, care a fost axată pe modificări structurale, cu modificarea actorilor, cu acest prilej, le dorim ca spiritul de echipă să fie menținut pe toată perioada de activitate prin dorința de prosperare și realizări fructuoase.

Concluzii:

1. Fondarea secțiilor stomatologice teritoriale a contribuit și contribuie esențial la asigurarea accesului populației cu servicii stomatologice calitative.
2. Acoperirea integrală a populației mature cu servicii stomatologice de ambulatoriu și majorarea în continuu a volumului financiar în condițiile Asigurărilor Medicale Obligatorii continuare este o problemă majoră de stat.
3. Noua formă de activitate, prin consolidare, va permite stabilirea metodelor de prestare a serviciilor în condițiile economiei de piață, utilizarea resurselor disponibile de către prestatorii de servicii medicale stomatologice și a fondului de dezvoltare în contextul modernizării serviciului de stat din municipiul Chișinău.

Bibliografie:

1. *Anuar statistic al Centrului Național de Management în Sănătate*, Chișinău, pe anii 2010—2012. www.cnms.md.
2. Burlacu V. „Unele măsuri tactice în dezvoltarea contemporană a stomatologiei terapeutice naționale”.
3. Duda Rene. *Sănătatea Publică și Management*. Iași: Moldtip, 1996.
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.672 din 27.07.1999 cu privire la trecerea instituțiilor stomatologice la autogestione. Publicat:29.07.1999 în Monitorul oficial nr.080.
5. *Legea cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală* nr. 1585-XIII din 27.02.1998.
6. Tintiuc D, Grossu Iu, Grăjdianu T, Spinei L.Ș.A. *Sănătate Publică și Management* (manual). Chișinău, 2007.
7. Tintiuc E, Pancenco A, Burlacu V, Munteanu I. *Managementul asistenței stomatologice de ambulatoriu*. Chișinău 2009.
8. Tintiuc E. *Managementul stomatologic . Recomandări metodice*. Chișinău. 2012.

Surse on-line

- <http://www.ms.gov.md>, consultat la 14.11.2015.
- <http://www.cnam.md/>, consultat la 09.10.2015.
- <http://www.public-health.md/>, consultat la 23.11.2015.
- <http://www.chisinau.md-primaria/>, consultat la 11.11.2015.
- <http://www.cnms.md>, consultat la 19.3.11.2015.

Data prezentării: 26.11.2015
Recenzent: Oleg Solomon